

Презентація на тему:

«Соціально-правовий статус ЗМІ в політичній структурі демократичного суспільства»

Виконали

студенти 2 курсу 4 групи
“журналістика”

Подкіч Владислав, П'ясецький
Ярослав, Панасюк Данило
Богатирьов Костянтин

масової інформації (ЗМІ) в Україні

- **Умови діяльності національної преси, радіо, телебачення є одним із найважливіших питань, які треба розв'язати для успішного розвитку демократичного суспільства**
- Треба зазначити, що в законодавстві України приділяється певна увага цій проблемі. Хоча Україна посідає одне з перших місць в СНД за кількістю законів, присвячених діяльності мас-медіа, проте рівень використання цих законів на практиці, на жаль, залишає бажати кращого.
- Політичні та законодавчі умови, за яких доводиться працювати новинним ЗМІ, істотною мірою формуються на підставі багатосторонніх та багатофакторних взаємозв'язків між державою та засобами масової інформації.

- Під "державою" ми розуміємо сукупність різних, пов'язаних між собою гілок влади, у тому числі бюрократичну (чиновники та установи, що займаються регулюванням та забезпеченням різних державних програм), політичну (реалізація державної політики через виборних представників та політичні партії) та судову (розв'язання законодавчих суперечок незалежними органами суду).
- Крім того, державна влада може здійснюватися на кількох рівнях: місцевому, регіональному, національному та міжнаціональному. Таким чином, часто те, що є правильним для однієї із сторін, що репрезентують державу, може виявитися хибним з точки зору іншої сторони.
- Тому там, де існують державні органи масової інформації, держава постає з одного боку, як регулююча структура, а з іншого - у певному розумінні є конкурентом щодо інших новинних ЗМІ, хоча за доби приватизації та скорочення урядових видатків державні засоби масової інформації часто є надто слабкими, щоб скласти іншим реальну конкуренцію.
- Завдяки багатогранності самої держави роль новинних ЗМІ також є дуалістичною і часто внутрішньо суперечливою. З одного боку, вони є звичайними підприємствами, а з іншого - трибуною для вільного висловлювання і демократичної комунікації. Така подвійна роль певним чином впливає на формування політичного і законодавчого середовища, в якому доводиться працювати засобам масової інформації.

● Ми розглядатимемо це середовище з чотирьох точок зору, які відрізняються одна від одної, але часто перекриваються:

- державно-приватна дуалістичність інформаційних інституцій;

- об'єктивність і заангажованість у практиці новинних ЗМІ;

- їхня формальна незалежність від держави;

- регулятивна структура, як результат взаємодії сукупності всіх чинників.

- На тлі зазначених підходів ми аналізуватимемо протиріччя між засобами масової інформації як бізнес-структурами і ЗМІ як демократичною трибуною, а також способи розв'язання цих протиріч.
- Закон про інформацію закріплює право громадян України на інформацію, закладає правові основи інформаційної діяльності.
- Грунтуючись на Декларації про державний суверенітет України та Акті проголошення її незалежності, Закон стверджує інформаційний суверенітет України і визначає правові форми міжнародного співробітництва в галузі інформації.
- Під інформацією цей Закон розуміє документовані або публічно оголошені відомості про події та явища, що відбуваються у суспільстві, державі та навколишньому природному середовищі.
- Закон встановлює загальні правові основи одержання, використання, поширення та зберігання інформації, закріплює право особи на інформацію в усіх сферах суспільного і державного життя України, а також систему інформації, її джерела, визначає статус учасників інформаційних відносин, регулює доступ до інформації та забезпечує її охорону, захищає особу та суспільство від неправдивої інформації.
- Дія цього Закону поширюється на інформаційні відносини, які виникають у всіх сферах життя і діяльності суспільства і держави при одержанні, використанні, поширенні та зберіганні інформації.

(Офіційне тлумачення до статті 3 див. в Рішенні Конституційного Суду України N 5-зп від 30.10.97).

- Законодавство України про інформацію складають Конституція України, цей Закон, законодавчі акти про окремі галузі, види, форми і засоби інформації, міжнародні договори та угоди, ратифіковані Україною, та принципи і норми міжнародного права.

Основні принципи інформаційних відносин

- гарантованість права на інформацію;
- відкритість, доступність інформації та свобода її обміну;
- об'єктивність, вірогідність інформації;
- повнота і точність інформації;
- законність одержання, використання, поширення та зберігання інформації.

Головні напрями і способи державної інформаційної політики

- забезпечення доступу громадян до інформації;
- створення національних систем і мереж інформації;
- зміцнення матеріально-технічних, фінансових, організаційних, правових і наукових основ інформаційної діяльності;
- забезпечення ефективного використання інформації;
- сприяння постійному оновленню, збагаченню та зберіганню національних інформаційних ресурсів;
- створення загальної системи охорони інформації;
- сприяння міжнародному співробітництву в галузі інформації і гарантування інформаційного суверенітету України.

Суб'єкти інформаційних відносин

- громадяни України;
- юридичні особи;
- держава.

Суб'єктами інформаційних відносин відповідно до цього Закону можуть бути також інші держави, їх громадяни та юридичні особи, міжнародні організації та особи без громадянства.

- Згідно законів про пресу під друкованими засобами масової інформації (пресою) в Україні розуміються періодичні і такі, що продовжуються, видання, які виходять під постійною назвою, з періодичністю один і більше номерів (випусків) протягом року на підставі свідоцтва про державну реєстрацію.
- Додатки до друкованих засобів масової інформації у вигляді видань газетного та журнального типу є окремими періодичними і такими, що продовжуються, друкованими виданнями і підлягають реєстрації на загальних підставах.
- Зазначені в частинах першій та другій цієї статті Закону друковані видання можуть включати до свого складу інші носії інформації (платівки, дискети, магнітофонні та відеокасети тощо), розповсюдження яких не заборонено чинним законодавством України.
- Друкований засіб масової інформації вважається виданим, якщо він підписаний до виходу в світ і видрукований будь-яким тиражем. Сфера розповсюдження друкованого засобу масової інформації не обмежується.

- Свобода слова і вільне вираження у друкованій формі своїх поглядів і переконань гарантуються Конституцією України і відповідно до цього Закону означають право кожного громадянина вільно і незалежно шукати, одержувати, фіксувати, зберігати, використовувати та поширювати будь-яку інформацію за допомогою друкованих засобів масової інформації.
- Друковані засоби масової інформації є вільними. Забороняється створення та фінансування державних органів, установ, організацій або посад для цензури масової інформації.
- Не допускається вимога попереднього погодження повідомлень і матеріалів, які поширюються друкованими засобами масової інформації, а також заборона поширення повідомлень і матеріалів з боку посадових осіб державних органів, підприємств, установ, організацій або об'єднань громадян, крім випадків, коли посадова особа є автором поширюваної інформації чи дала інтерв'ю.
- Держава гарантує економічну самостійність та забезпечує економічну підтримку діяльності друкованих засобів масової інформації, запобігає зловживанню монопольним становищем на ринку з боку видавців і розповсюджувачів друкованої продукції. Заходи, спрямовані на забезпечення економічної підтримки діяльності друкованих засобів масової інформації, та органи державної виконавчої влади, які здійснюють цю підтримку, визначаються Кабінетом Міністрів України.

Друковані засоби масової інформації в Україні **не можуть** бути використані для:

- поширення відомостей, розголошення яких забороняється статтею 46 Закону України "Про інформацію".
- закликів до захоплення влади, насильницької зміни конституційного ладу або територіальної цілісності України;
- пропаганди війни, насильства та жорстокості;
- розпалювання расової, національної, релігійної ворожнечі;
- розповсюдження порнографії, а також з метою вчинення терористичних актів та інших кримінально караних діянь. (Абзац шостий частини першої статті 3 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1268-IV (1268-15) від 18.11.2003).

Забороняється використання друкованих засобів масової інформації для:

- втручання в особисте життя громадян, посягання на їх честь і гідність;
- розголошення будь-якої інформації, яка може призвести до вказання на особу неповнолітнього правопорушника без його згоди і згоди його представника.

- Друковані засоби масової інформації в Україні видаються державною мовою, а також іншими мовами.
- Стиль і лексика друкованих засобів масової інформації мають відповідати загальновизнаним етично-моральним нормам. Вживання лайливих і брутальних слів не допускається.
- Відносини, пов'язані з діяльністю друкованих засобів масової інформації в Україні, регулюються Конституцією України (888-09), Законом України "Про інформацію", цим Законом та іншими законодавчими актами України.
- Дія цього Закону поширюється на друковані засоби масової інформації, засновані в Україні, а також на друковані засоби масової інформації інших держав, які розповсюджуються в Україні.
- Головне досягнення наших законів це законодавче скасування цензури. Ч. 3 ст. 15 Конституції так і говорить "Цензура заборонена".

- Але в законодавстві України чимало суперечностей. Зокрема між ст. 32 і 34 Конституції України. Ч. 2 ст. 32 наголошує: "Не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини". Ці положення утруднюють виконання пресою своїх функцій, на яке дає право ст. 34. У ч. 2 цієї статті говориться: "Кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб на свій вибір". Це право значно обмежується ч. 3 даної статті: "Здійснення цих прав може бути обмежене законом в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя". Як бачимо, список обмежень досить таки великий. Крім того, недоладність у дусі Дж. Оруелла містить ч. 1 ст. 34 Конституції України. Вона, зокрема, гарантує право на свободу думки, що в принципі є особистою справою людини.

- Сьогодні серед можновладців різних рангів є чимало прихильників підтримки тільки тих ЗМІ, які ведуть так звану "державницьку політику". А від "незручних", надто сміливих газет і окремих журналістів чиновники від влади та їх підручні намагаються у будь-який спосіб позбутися. Прикладів таких чимало, але головне (і це тривожно!), що ця тенденція існує ось уже кілька років і ніякі закони поки що її нездатні зупинити. З огляду на таку ситуацію необхідно підкреслити, що сьогодні має бути висока взаємовідповідальність органів влади і журналістів, преси і суспільства в цілому, по-перше, і по-друге, незалежне економічне становище преси. У Законі "Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації" нарешті врегульоване питання взаємовідносин ЗМІ і влади: 1) діяльність владних органів висвітлюється тільки за плату, на кошти, які окремо мають виділятися у бюджеті, навіть якщо відповідні владні структури є засновниками того чи іншого органу ЗМІ; 2) якщо газети фінансуються з бюджету, то на висвітлення відводиться не більше 20% газетної площі; 3) час на телерадіомовленні розподіляється до 3% на гілку влади.

- Залежність преси від влади є нонсенсом, ненормальним явищем. Преса має бути в конструктивній опозиції до влади. Але у сьогоднішніх умовах повне скасування такої підтримки неминуче призведе до загибелі більшості регіональних, особливо районних, видань. Закон "Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів" забезпечує таку підтримку. Важливим є те, що ця підтримка йде не через укази, а на підставі закону. Вона поширюється на всі медіа, окрім ЗМІ рекламного та еротичного характеру, тих, які засновані за участю осіб, до сфери діяльності яких входить виробництво і постачання паперу, поліграфічного обладнання, технічних засобів мовлення, заснованих міжнародними організаціями або іноземцями, в яких понад 50% інформаційної продукції закордонних ЗМІ. Кошти на ці пільги йдуть окремим рядком у Державному бюджеті. Вводять податкові, митні, орендні пільги для всіх ЗМІ. За законом тариф на доставку періодичних видань має не перевищувати 40% від їх собівартості.

- Нормою ставлення до журналістів стає насилля. Почастішали випадки нападу на них, знущань і образ. На їхню адресу лунають погрози, збільшується кількість випадків жорстокої розправи над ними, навіть вбивств.
- Це ще раз підтверджує, що працівники ЗМІ належать до групи підвищеного професійного ризику і потребують спеціального правового захисту, слабо забезпеченого кримінальним законодавством. Ще менш обнадійливою залишається практика органів правопорядку. Далеко не всі злочини, пов'язані з журналістами, розкриті. Слідчі органи іноді намагаються знизити суспільну значущість таких подій і згладити їх гостроту, пропонуючи версії, що не пов'язані з професійною діяльністю жертви, зводячи справи до звичайного криміналу.
- Згідно з Законом "Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів" журналістів прирівняли до працівників правоохоронних органів за рівнем відповідальності за завдання шкоди, але це не вирішує проблеми.

Що ж потрібно зробити, аби інформаційне законодавство було більш ефективним, щоб закони, які регламентують діяльність ЗМІ, реально працювали, захищали як права журналістів, так і права аудиторії?

- Як бачиться, у сьогоднішніх умовах необхідна кваліфікована юридична служба, яка надавала б консультації журналістам ще до судового розгляду їхніх справ. Варто було б збирати банк даних щодо порушення судових справ проти преси.
- Слід також зупинитися на проблемах дотримання авторського права в Україні. Було б помилково думати, що систематично порушуються права тільки іноземних митців та журналістів (хоча трансляція західних фільмів та відеокліпів є найбільш поширеною формою порушення авторського права). Таким же чином, хоча і не в таких масштабах порушуються права і наших громадян.
- Аналізуючи ситуацію в Україні та порівнюючи її зі станом мас медіа в розвинених країнах, слід зазначити, що українське законодавство на сьогодні ще не є досконалим і потрібні зусилля як депутатів, так і журналістів для того, щоб створити для преси, радіо, телебачення, інших засобів масової комунікації придатні рамочні умови для роботи.
- Гострою для суспільства є проблема інформаційної відкритості. Доступ журналістів до інформації стає все більш складним. Положення Закону України "Про інформацію" в частині права на отримання інформації і санкцій

- Засоби масової інформації, виконуючи інформаційну функцію, є при цьому і каналом вираження громадської думки, і засобом його формування, й інструментом соціального контролю громадськості над владою і державою. Тому право на інформацію і доступ до неї мають життєву цінність не тільки для журналістів. Однак численні факти свідчать, що між правом на інформацію і реальним доступом до неї все більш зростаюча дистанція. Приховування інформації в найвитонченіших формах і з різних причин стало звичним способом дій усіх гілок влади, органів управління, чиновництва, господарників, фінансових структур, деяких громадських об'єднань.

- Узагалі, суспільству необхідно точно усвідомити, що інформація - утіха небезкоштовна, а засоби масової комунікації важливий економічний сектор, який повинен давати чималі прибутки своїм власникам. Індустрія інформації має ряд специфічних рис. Продукція ЗМІ швидко "псується", втрачає свою цінність. Товарна цінність щоденного видання за деяким винятком зберігається протягом кількох годин, тижневика кількох днів. Обмеженість терміну життя інформації обумовлює дорожнечу її виробництва і поширення позначається на всій економіці ЗМІ. Фінансування виробництва інформації в усьому світі здійснюється переважно комерційним методом. Найбільші прибутки приносить продаж площі видань і часу рекламодавцям. На жаль, у нас через економічні труднощі це правило ще не діє. Останнє десятиріччя характерне виділенням серед журналістів нового прошарку. Це фахівці з питань управління і економіки підприємств, тобто менеджери. Сектор ЗМІ став настільки великим, що управління ним не може вестися іншими засобами, ніж менеджментом, причому близьким до промислового.

- В Україні, як і у Східній Європі, у цілому, ринок ЗМІ пройшов кілька етапів свого розвитку. Для першого етапу змін був характерним "стихийний ентузіазм". Це стосується розвитку незалежних видавничих ініціатив на регіональних ринках преси та організаційної перебудови у старих органах преси. Відбулося швидке зростання нових видань, з яких потім мало хто вижив. Дався взнаки спад кількості читачів, їх недовіра до нової пропозиції на видавничому ринку. Другий період "уявної стабілізації". Для нього характерне формування нового порядку на ринку преси і розширення пропозиції з боку електронних ЗМК. Поліграфічні видання у цей період поліпшили своє оформлення, деякі з них стали видаватися за кордоном. Знизився інтерес до суспільнополітичних видань, а також до релігійної та культурної преси. Новітнім етапом став етап "боротьби за ринок". Тепер уже кожне видання змушене відбивати свій сегмент ринку від конкурентів. Які ж видання мають найбільший шанс вижити в умовах ринку? Тут, окрім багатьох рекомендацій можна виділити три вимоги. По-перше, вони повинні мати солідні кошти, які постійно поповнюються за рахунок спонсорів чи власної комерційної діяльності. По-друге, володіння потужними джерелами свіжої інформації, сучасними засобами зв'язку і новітньою поліграфічною базою. По-третє, основним чинником,

Висновок

- Можна констатувати, що реальні умови політичного і соціально-економічного розвитку країни викликають суперечності між потребами суспільства в розширенні вільного обміну інформацією і необхідністю збереження окремих обмежень на її поширення. Адже в умовах інформаційної відкритості України створюються широкі можливості для використання інформаційного простору країни різними закордонними та вітчизняними організаціями у власних цілях. Їх комерційна та інформаційна діяльність часто не узгоджується, а інколи й суперечить національним інтересам України.
- Без урахування державних інтересів і національної безпеки відбувається комерціалізація сфери інформаційних послуг, куди без належного державного контролю вкладаються кошти як закордонних, так і вітчизняних політичних і ділових кіл.
- Інформаційна система, що утворюється українськими масмедіа, має обмежений вплив навіть на території України, особливо у східних і південних регіонах, не кажучи вже про закордонні країни. Основні причини: інтелектуальна неконкурентоспроможність інформації та переважна орієнтація на традиційні носії інформації.